

Pravni okviri odnosa med šolo in vero

■ **Tomaž Rozman**, mag. manag., je glavni inšpektor na Inšpektoratu RS za šolstvo in šport. S šolstvom se na različne načine ukvarja pretežni del življenja.

Inšpektorat za šolstvo (v nadaljevanju inšpektorat) se ukvarja s preverjanjem prijav v povezavi z izvajanjem učnega programa, implementacijo zakonodaje v šolskem prostoru in odnosi med vsemi deležniki v učnem procesu. 72. člen Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (v nadaljevanju ZOFVI), ki določa avtonomijo šolskega prostora, prepoveduje opravljanje konfesionalne dejavnosti in dejavnosti političnih strank v šolskem prostoru.

Prijave

V javnosti so nekateri primeri vzbudili nemalo zanimanja in deljenih mnenj. Kljub temu velja izpostaviti, da predstavljajo domnevne kršitve s tega področja, statistično gledano, za inšpektorat manjši delež vseh obravnavanih zadev. V zadnjih štirih letih je inšpektorat obravnaval vsega 8 pritožb, 5 s področja domnevnih kršitev konfesionalnih dejavnosti in 3 s področja delovanja političnih strank.

Verouk v šoli

V okviru domnevnih kršitev konfesionalnih dejavnosti se je inšpektorat ukvarjal s pritožbami s področja izvajanja verouka v šolskem prostoru, ki so se nanašale na v zakonu določeno izjemo glede možnosti izvajanja konfesionalne dejavnosti. ZOFVI določa, da se verouk lahko v šolskih prostorih izvaja, če v lokalni skupnosti ni ustreznega prostora in če se predhodno pridobi soglasje resornega ministra. V zadevah, ki jih je inšpektorat obravnaval, se je verouk začel izvajati prej, ko je prispelo soglasje s strani ministra.

Prepoved organiziranih verskih obredov

Drugi sklop pritožb na inšpektorat, ki je v javnosti bolj odmeval, se je nanašal na absolutno prepoved izvajanja konfesionalne dejavnosti oziroma izvajanja organiziranih verskih obredov, določeno v 3. alineji 4. odstavka 72. člena ZOFVI. Po oceni inšpekto-

rata so zadeve na tem področju, formalno gledano, bolj zapletene. Inšpektorat presoja na osnovi obstoječih predpisov, najprej pa se preveri, ali se je dogodek sploh izvedel v šolskem prostoru. Tu pa se inšpektorat srečuje z dvema težavama.

Šolski prostor

Šolski prostor je v zakonodaji omenjen samo v Zakonu o osnovni šoli, kjer je določeno, da mora lasten šolski prostor določiti šola sama v svojem hišnem redu. V zakonih, ki urejajo npr. delovanje vrtcev, gimnazij, srednjih in višjih šol, te opredelitve ne najdemo. Šolski prostor mora opredeliti ustanovitelj, saj le-ta daje prostor v uporabo šoli in s tem določa namen prostora, najbolje z aktom o ustanovitvi. V več primerih se je inšpektorat srečal z dejstvom, da šolski prostor ni bil dorečen. Težavo predstavlja tudi odsotnost opredelitve, kdaj nek prostor postane šolski. S to težavo so se inšpektorji srečali v vseh dosedanjih in medijsko odmevnih pritožbah. V zakonodaji ni določeno, ali se šolski prostor določi že s spremembo namembnosti nekega zemljišča, s pridobitvijo gradbenega ali uporabnega dovoljenja, z odločbo o vpisu v razvid ali kasneje. Tako inšpektorat ne more odločiti, ali predstavlja kršitev omenjenega zakona že npr. sam blagoslov temeljnega kamna. Inšpektorat zastopa stališče, da šolski prostor nastane v tistem trenutku, ko občina oziroma lokalna skupnost z nekim pravnim aktom prenese ta prostor v upravljanje šoli. V vseh primerih, ki so bili medijsko od-



Foto: Matej Hozjan

mevni, je prišlo do obrednega dejanja blagoslova (kot ga poimenuje Zakonik cerkvenega prava) bistveno prej, preden je bil ta prostor prenesen v upravljanje šoli. Zato je inšpektorat vedno zavzel stališče, da ni mogoče govoriti o kršitvi 72. člena ZOFVI. V vseh primerih je bila namreč formalni lastnik prostora in hkrati tudi organizator prireditve občina.

Najem prostorov

V primerih, ko šola opravlja šolske dejavnosti v prostorih, ki niso šolski in jih za opravljanje dejavnosti najema, ni mogoče govoriti o šolskem prostoru. Inšpektorat meni, da morata namembnost in pogoje uporabe prostora določiti najemnik in najemodajalec v sami najemni pogodbi. Prepoved izvajanja konfesionalne dejavnosti v teh prostorih pa velja v času, ko se tu izvaja javno veljavni program. V osnovni šoli velja za obvezni in ne tudi razširjeni program.



Organizirani religiozni obredi

Ker v zakonodajnih predpisih ni dorečeno, kaj je to organiziran religiozni obred, in ker je v vseh primerih šlo za obred Katoliške cerkve, je inšpektorat Slovensko škofovsko konferenco zaprosil za mnenje, ali se blagoslov razume kot organiziran religiozni obred, kot ga opredeljuje ZOFVI, in pridobil mnenje, da se blagoslov ne razume kot organiziran religiozni obred. Terminologija na tem področju žal ni urejena, ZOFVI govori o organiziranem religioznem obredu, Zakon o verski svobodi govori o verskem obredu, druga pa ti pojmi niso uporabljeni. Zakonik cerkvenega prava ima popolnoma drugo terminologijo in ne pozna *konfesionalne dejavnosti* niti termina *organiziran religiozni obred*. V Sloveniji je več kot 50 registriranih verskih skupnosti, nekatere niti ne znajo odgovoriti na vprašanje, kaj je to 'organiziran religiozni/verski obred'. Mogoče bi lahko te termine dorekli ob vpisu verskih

skupnosti v razvid. V tem primeru bi lahko npr. ministrstvo za kulturo zahtevalo od prijavitelja, da našteje tudi organizirane religiozne/verske obrede, ki bi jih skupnost rada izvajala. Inšpektorat se je na Slovensko škofovsko konferenco za mnenje obrnil tudi glede določbe Zakona o verski svobodi, ki določa, da se država ne sme izrekati o verskih vprašanjih. Vprašanje o opredelitvi organiziranega verskega obreda je inšpektorat nameraval nasloviti na Svet vlade RS za dialog o verski svobodi, do tega pa ni prišlo, ker se je v dotičnem primeru izkazalo, da ni šlo za kršitev šolskega prostora. Zainteresirani pa bi lahko zahtevali tudi avtentično razlago zakona in s tem rešili problem nedorečenosti.

Oddajanje prostorov

Inšpektorat se ukvarja tudi s primeri, ko šola oddaja prostore v najem tretjim osebam,

med drugim tudi za t. i. dejavnosti, pri katerih se opravljajo tudi religiozni obredi. Organizatorje dejavnosti vedno opozarja, da ne sme priti do organiziranih verskih obredov. V primeru, če šola sodeluje pri organizaciji prireditvev, npr. v sodelovanju z občino, inšpektorat predlaga, da se te dejavnosti izvajajo izven pouka oziroma obveznega programa. V izogib težavam se svetuje, da se o sodelovanju otrok na prireditvah predhodno seznanijo starše in v primeru, ko bi lahko na teh prireditvah prišlo do domnevnih kršitev 72. člena ZOFVI, pridobi tudi dovoljenje staršev za sodelovanje otrok.

Sankcije kršitev

Za kršitev 72. člena ZOFVI niso predvidene neposredne sankcije, lahko pa inšpektor predlaga, da se na svetu zavoda obravnava odgovornost ravnatelja zaradi izvedenih ali opuščanih aktivnosti. ◀

O sodelovanju med šolo in župnijo

■ **Branko Cestnik**, mag., teolog in filozof, duhovnik, pater klaretinec.

Načeli ločenosti in sodelovanja se ne izključujeta, temveč druga drugo podpirata. To je zapisano tudi na pravni ravni: ustava na primer poudari ločenost države in Cerkve, načelo sodelovanja pa je zapisano v sporazumu med Republiko Slovenijo in Vatikanom, ko se dve ustanovi dogovorita za smiselno sodelovanje na vseh ravneh.

Načelo sodelovanja Cerkve in države

Načelo ločenosti Cerkve in države poznamo, saj je iz političnih razlogov vsake toliko časa z vehemenco 'razbobnana'. Politizacija okrog tega načela je tolikšna, da niti ne opazimo, kako naravno in tudi evangelijsko je. Naravno, ker je povsem naravno, da se različne ustanove ne vtikajo druga drugi v delo in notranje življenje. Cerkev je kot ustanova ločena od države, ločena pa je tudi od gasilcev, nogometašev, ribičev, sindikatov, šole, zdravstvenega doma ... Načelo ločenosti pa je tudi evangelijsko. Sloni na znamenitem Jezusovem stavku »Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je Božjega«. Cesarju ne dajemo božjih atributov oz. politike ne obravnavamo, kot da je religija. In obratno, Bogu ne da-

jemo političnih in državnih atributov oz. religije ne obravnavamo, kot da je država. Velik poudarek na ločenosti med državo in Cerkvijo, čemur smo priča v Sloveniji, ima svojo zlohотно plat, saj mnogi skozi 'ločenost' pravzaprav plasirajo 'nezaželenost'. Cerkev ni zaželena in vedno znova jo določena politična sfera poskuša celo prikazati kot 'notranjo sovražnico št. 1'. Krščansko in državljsko je vztrajati na bolj pozitivni drži: mi nismo zato tu, da smo ločeni, temveč zato, da sodelujemo. Vsi vemo, kako neugodno je živeti v soseski, kjer vsak poudarja svoje meje in ločenost od drugih, in kako prijetno je v oni, v kateri vsak kljub obstoječim mejam poudarja sodelovanje in sobivanje. Če gremo v primerjavi naprej: kakor je v soseski lepo sobivati

(načelo sodelovanja), ker vsi vemo, kje so naše meje (načelo ločenosti), prav tako je tudi med državo in Cerkvijo možno sodelovanje, in to ravno zato, ker je ločitev jasna. Načeli ločenosti in sodelovanja se ne izključujeta, temveč druga drugo podpirata. To je zapisano tudi na pravni ravni: ustava na pri-

Zdi se, da bi lahko lokalna raven zdravila državno. Na slednji so odnosi veliko bolj ideologizirani, včasih prav zastrupljeni, nemalo vloge pa imajo pri tem veliki kupi denarja in sistem dobro plačanih delovnih mest, s katerim upravlja zmagovalec volitev in koga drugega razen svojih ne bo pustil poleg.